

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

2019

ARCHEOLOGIENOTA Eikstraat Te Zulte (Oost-Vlaanderen)

ADEDE Archeologisch Rapport 338

Janssens David

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 338

Archeologienota Eikstraat te Zulte (Oost-Vlaanderen).

JANSSENS DAVID

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2019
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	Simon Claeys & David Janssens
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden veelelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba. ADEDE bvba is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

Inhoudsopgave

1	Administratieve fiche	- 5 -
2	Bureauonderzoek	- 9 -
2.1	Archeologische voorkennis	- 9 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek.....	- 9 -
2.3	Doel van het onderzoek	- 9 -
2.4	Huidige situatie projectgebied	- 10 -
2.5	Beschrijving geplande werken.....	- 10 -
2.6	Randvoorwaarden	- 10 -
2.7	Werkwijze	- 11 -
3	Assessmentrapport.....	- 15 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	- 15 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 17 -
3.2.1	Tertiair geologisch	- 17 -
3.2.2	Quartaire geologisch	- 18 -
3.2.3	Bodem	- 20 -
3.2.3.1	Bodemtypekaart.....	- 20 -
3.2.3.2	Potentiële bodemerosie en erosiegevoeligheid.....	- 21 -
3.2.3.3	Landgebruik	- 22 -
3.2.3.4	Gewestplan.....	- 22 -
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied	- 24 -
3.3.1	Algemene historische situering	- 24 -
3.3.2	Historisch kaartmateriaal	- 24 -
3.3.2.1	Kaart van Villaret (1745 – 1748).....	- 24 -
3.3.2.2	Kaart van Ferraris (1771 – 1778)	- 25 -
3.3.2.3	Atlas der Buurtwegen (1840)	- 26 -
3.3.2.4	Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)	- 27 -
3.3.2.5	Kaart van Popp (1842 – 1879)	- 28 -
3.4	Archeologische situering van het projectgebied.....	- 29 -
4	Besluit	- 34 -
4.1	Besluit gespecialiseerd publiek	- 34 -
5	Bibliografie.....	- 36 -
6	Lijst van figuren	- 37 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	20181192
Site	Eikstraat te Zulte
Projectsigle ADEDE	ZUL-EIK
Ligging	Hoek Eikstraat en Nachtegaalstraat
Topografische kaart	Zie plannr. 1
Kadaster	Zulte, 3° afdeling (Machelen), Sectie B, n° 145/a-146 Zie plannummer 3
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Aard van de vervolgwerven	Verkaveling
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Simon Claeys 2017/00184 Alexander Cattrysse 2017/00187
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Janssens, D. , 2018, Archeologienota Eikstraat te Zulte (Oost-Vlaanderen), ADEDE Archeologisch Rapport 338, Gent.
Grootte projectgebied	Ca. 12628m ²
Periode uitvoering	Januari 2019
Thermen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek
Verstoorde zones	Nvt

Zulte - Eikstraat

Topografische kaart

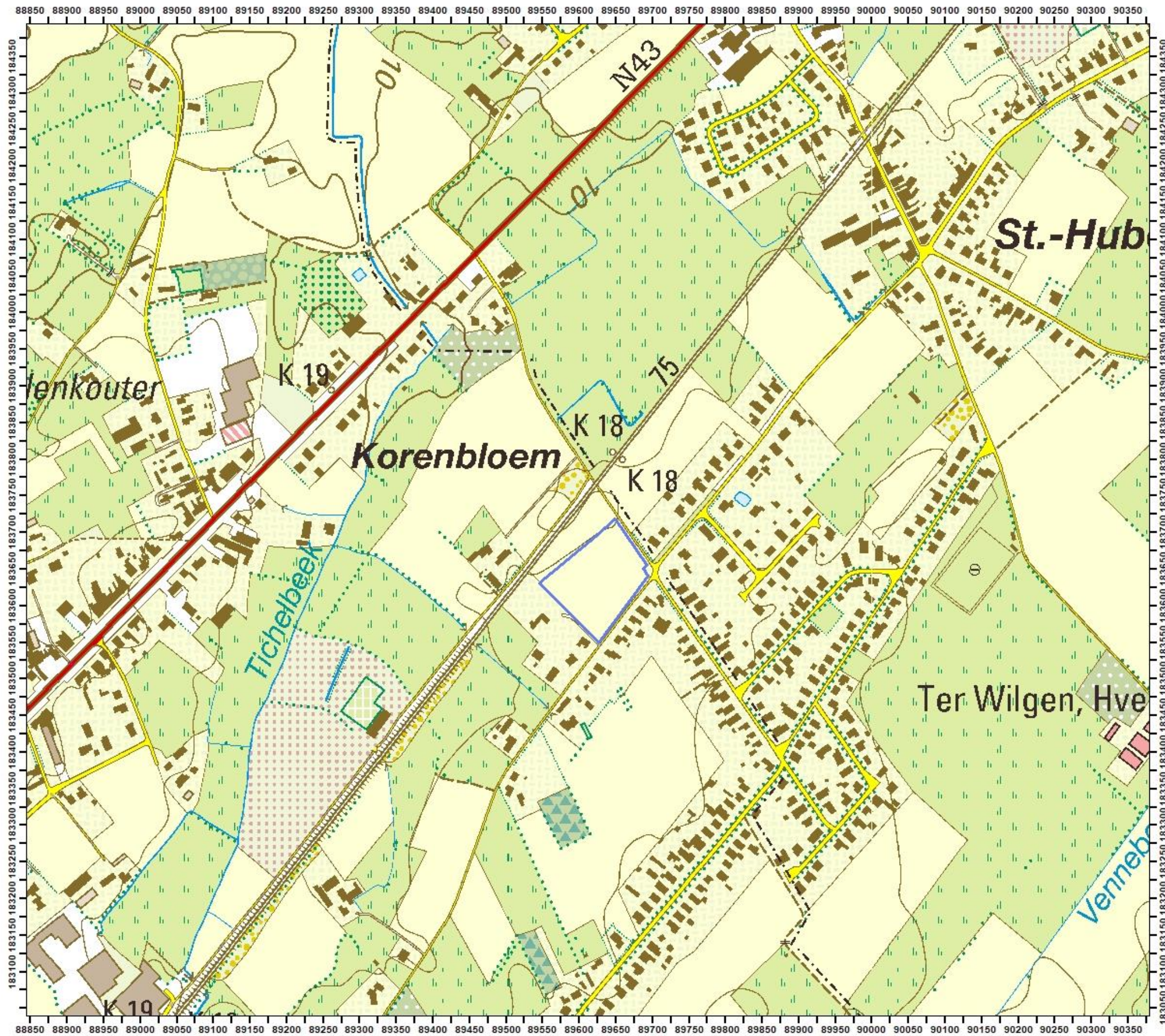
2018I192 10/09/2018

© AGIV

Legende

 Projectgebied

Zulte - Eikstraat

Orthofoto 2017

2018192 10/09/2018

© AGIV

Legende

 Projectgebied

0 370
Meter

Zulte - Eikstraat

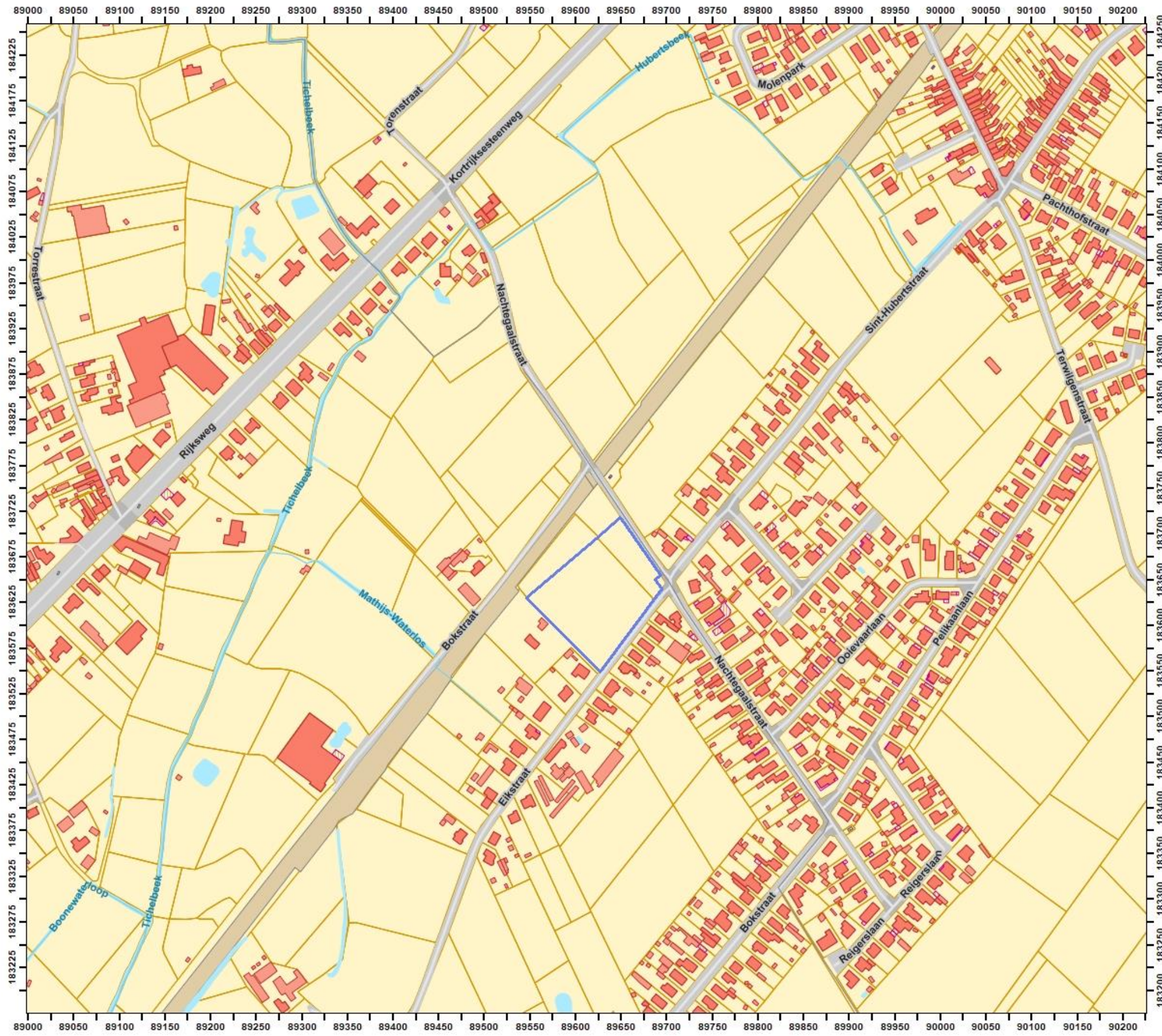
GRB

2018192 10/09/2018

© AGIV

Legende

Projectgebied

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Binnen het projectgebied werd nog geen voorgaand archeologisch onderzoek uitgevoerd, er zijn echter wel enkele meldingen uit de onmiddellijke en ruimere omgeving van het onderzoeksgebied aangegeven in de Centraal Archeologische Inventaris (CAI). Deze zullen besproken worden in §3.4 *Archeologische situering van het onderzoeksgebied*.

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande omgevingsvergunningsaanvraag voor een verkaveling waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?
- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Het onderzoeksgebied is momenteel in gebruik als weideland. Plannummer 5 betreft een opmetingsplan van deze situatie. Hierbij wordt een zone ten oosten weergegeven die onderworpen is aan een erfdienstbaarheid van een ondergrondse leiding, en dit met een breedte van 5 meter over de gehele lengte van de Nachtegaalstraat.

2.5 Beschrijving geplande werken

Een zone met oppervlakte van ca. 6700m² zal verkaveld worden in functie van woningbouw. Het noordelijke deel, dat volgens het gewestplan bestemd is als agrarisch gebied, wordt hierin niet opgenomen, er zullen met andere woorden geen bodemingrepen aldaar plaatsvinden volgend op de verkaveling. Het verkavelingsproject strekt zich uit over twee percelen en voorziet de inplanting van 11 verschillende loten. Tien van deze loten grenzen aan de Eikstraat. Hun gezamenlijke noordwestelijke zijde wordt begrensd door het lange en smalle lot 11. Lot 1 tot 9 omvatten telkens een woning, een garage of carport, een voortuin en tuin. Elk van deze loten kennen een oppervlakte van 402,58 m² met uitzondering van lot 1 dat 654,05 m² omvatte en lot 9 met een oppervlakte van 621m². Lot 10 (9 m²) en 11 vormden (1931,26 m²) hierop de uitzondering met de eerstgenoemde als een tuin waarop een elektriciteitscabine wordt ingeplant, de laatstgenoemde omvat een speelzone met bomenrij (1382,38m²) en wadi (548,88 m²). Alle woningen hebben een oppervlakte voor inplanting van 90 m², met uitzondering van lot 1 waar 102m² kan bebouwd worden. De garages of carports behorend tot lot 1 tot en met lot 8 bedragen 36 m². Lot 9 vormde wederom de uitzondering met 32,58 m². Voor de aanleg van de sleuffunderingen van deze woningen wordt uitgegaan van een minimale uitgraving van ca. 80 cm tot op vorstvrij niveau.

Achterliggend zal een langgerekte wadi voorzien worden met een totale oppervlakte van ca. 548,88m². Tussen deze wadi en de tuinen achterliggend aan de woningen wordt een 5 meter brede groenstrook over de gehele lengte van het perceel ingeplant.

2.6 Randvoorwaarden

De opdrachtgever wenst de principiële verkavelingshaalbaarheid te toetsen alvorens over te gaan tot verder archeologisch onderzoek. Eventueel verder onderzoek dient via uitgesteld traject plaats te vinden.

2.7 Werkwijze

Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

Overzicht geconsulteerde kaarten:

- Onderzoeksgebied:
 - Inplantingsplan huidige toestand
 - Inplantingsplan geplande toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
 - Topografische kaart
 - Orthofoto
 - Kadasterkaart
 - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
 - Tertiair geologische kaart
 - Quartair geologische kaart
 - Bodemtypekaart
 - Potentiële bodemerosiekaart
 - Erosiegevoeligheidskaart
 - Bodemgebruiksbestand
 - Gewestplan
- Historische situering:
 - Kaart van Villaret (1745-1748)
 - Kaart van Ferraris, 1777
 - Atlas der Buurtwegen, 1840
 - Kaart van Vandermaelen, 1846-1854
 - Kaart van Popp, 1842-1879
- Archeologische situering:

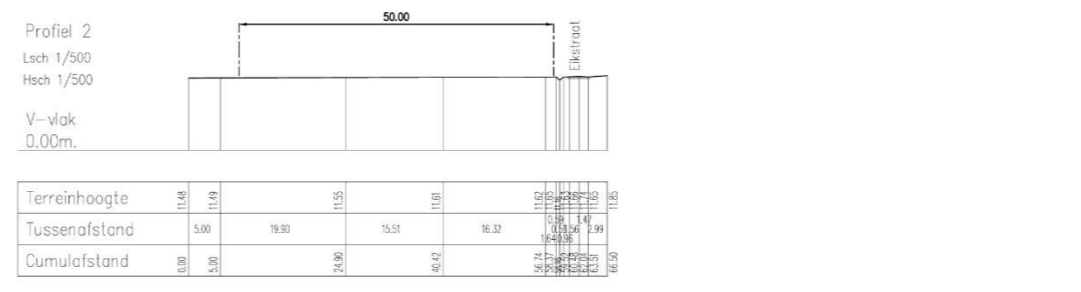
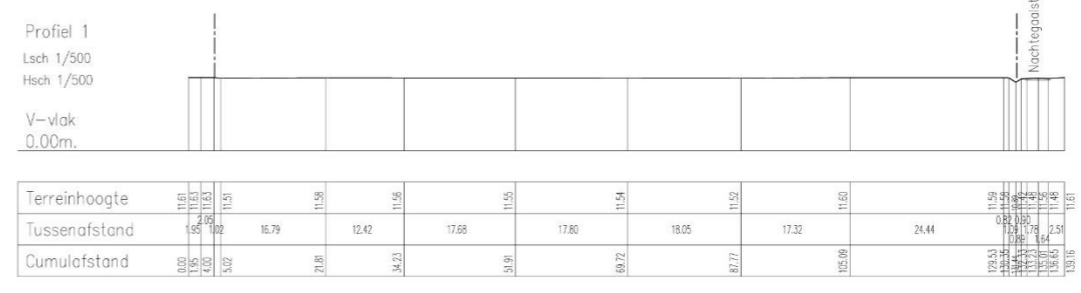
- Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
- Inventaris Onroerend Erfgoed

COORDINATENLUST (Lambert72)

N	X	Y
1	89695,99	183640,95
2	89627,11	183550,19
3	89591,29	183595,70
4	89637,97	183647,20
5	89667,27	183684,57
6	89694,10	183655,61
7	89688,39	183651,72

opp.: 6359 m²

101 AS WATERLOOP	616 KABINE OF KAST GAS
102 BOVENKANT WATERLOOP	626 KABINE OF KAST ELECTRICITEIT
1237 AFSLUITING LAAG MET GAASTRAAD	653 HUISAANSLUITING
2237 AFSLUITING HOOG MET GAASTRAAD	654 STRAATKAP DIVERS
242 KOPPLUUR OF KEERMUUR	665 DEKSEL INSPECTIE NIET ADJAFW
271 HAAG	684 WATERSLAKKER
315 REFLECTOR OP PAALTJE	695 DEKSEL BRANDKRAAN
321 AS WEG	7000 DOLOMET
346 MONDRIET	7004 KWS
354 SIGNALISATIE VERKEERSLICHT	7005 CEMENTBETON
355 SIGNALISATIE VERKEER	7007 BETONSTRAASTENEN
356 SIGNALISATIE PLAATNAAM	7008 STEENSLAG
504 PAAL ELECTRICITEITSLIEDING	804 PAAL BOVENLEIDING
506 PAAL VERLICHTING	807 SIGNALISATIE KM- EN HM- PAAL
516 PAAL DIVERS	945 MERKPAAL PRIVAAT
604 STRAATKAP WATER	970 MAAKVELD IN TAB
614 STRAATKAP GAS	

opmeting - Machelen, hoek Eikstraat-Nachtgaalstraat
Grondplan - terreinprofielen

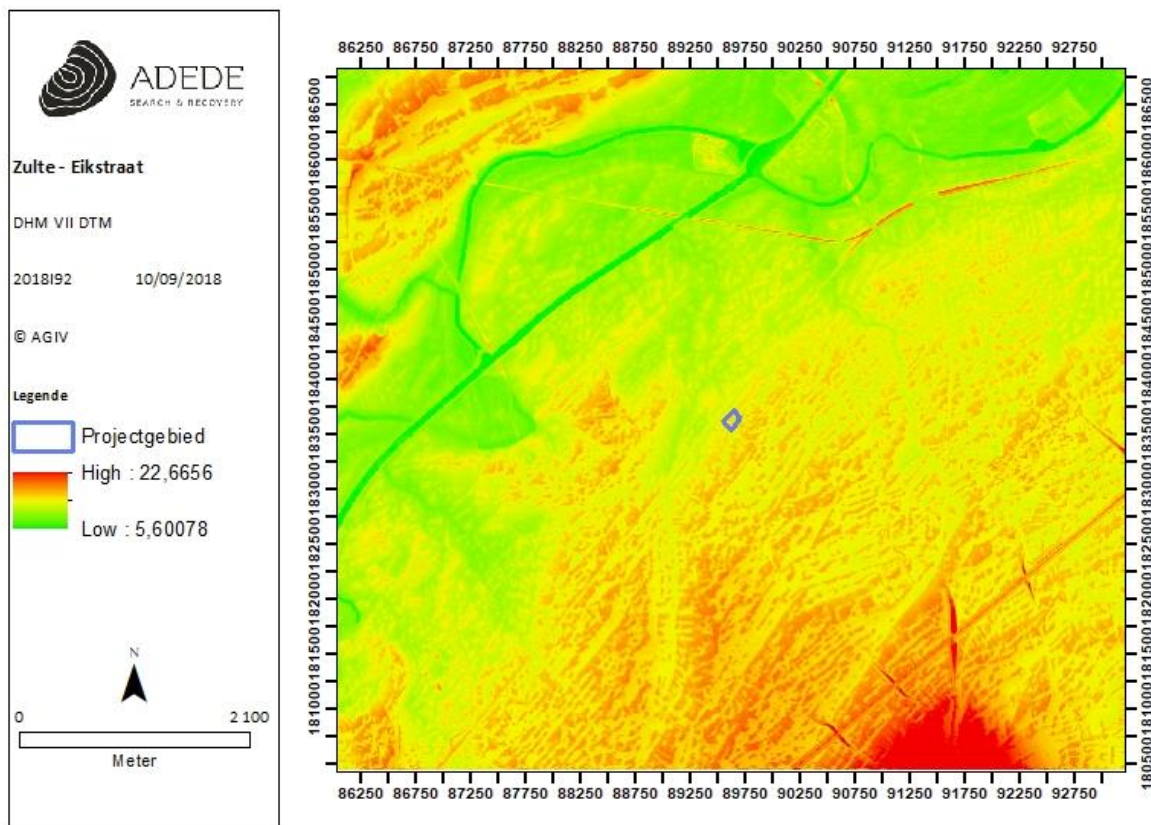
Dossiernummer: K183846
Opdrachtgever: Christof & Hilde De Keukeleire
Ligging: Molenviert 45, 9800 Deinze
Zulte-Machelen hoek Eikstraat-Nachtgaalstraat
Kadaster: Zulte, 3e afdeling (Machelen), Sectie B, n°145/a-146
Datum: 5/9/2018
Schaal: 1/500
XY-Stelsel: Lambert 72
Z-Stelsel: TAW
Tekenaar: BV
Plannen: 1 van 1

Kenneth Smith
Landmeter expert, beëdigd door de rechtbank van Eindhoven
Iste Afdeling te Gent
Iste Afdeling te Brussel
Iste Afdeling te Antwerpen
Iste Afdeling te Oost-Vlaanderen
Iste Afdeling te West-Vlaanderen
Iste Afdeling te Limburg
Iste Afdeling te Luik
Iste Afdeling te Namen
Iste Afdeling te Brussel-Capitale
Iste Afdeling te Brussel-Comune
Iste Afdeling te Brussel-Regionale
Iste Afdeling te Brussel-Streek
Iste Afdeling te Brussel-Zuid
Iste Afdeling te Brussel-Zuid-Oost
Iste Afdeling te Brussel-Zuid-West
Iste Afdeling te Brussel-Zuid-Zuid-Oost
Iste Afdeling te Brussel-Zuid-Zuid-West
Iste Afdeling te Brussel-Zuid-Zuid-Zuid-Oost
Iste Afdeling te Brussel-Zuid-Zuid-Zuid-West
Iste Afdeling te Brussel-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Oost
Iste Afdeling te Brussel-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-West
Iste Afdeling te Brussel-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Oost
Iste Afdeling te Brussel-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-West
Iste Afdeling te Brussel-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Oost
Iste Afdeling te Brussel-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-West
Iste Afdeling te Brussel-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Oost
Iste Afdeling te Brussel-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-West
Iste Afdeling te Brussel-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Oost
Iste Afdeling te Brussel-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-Zuid-West

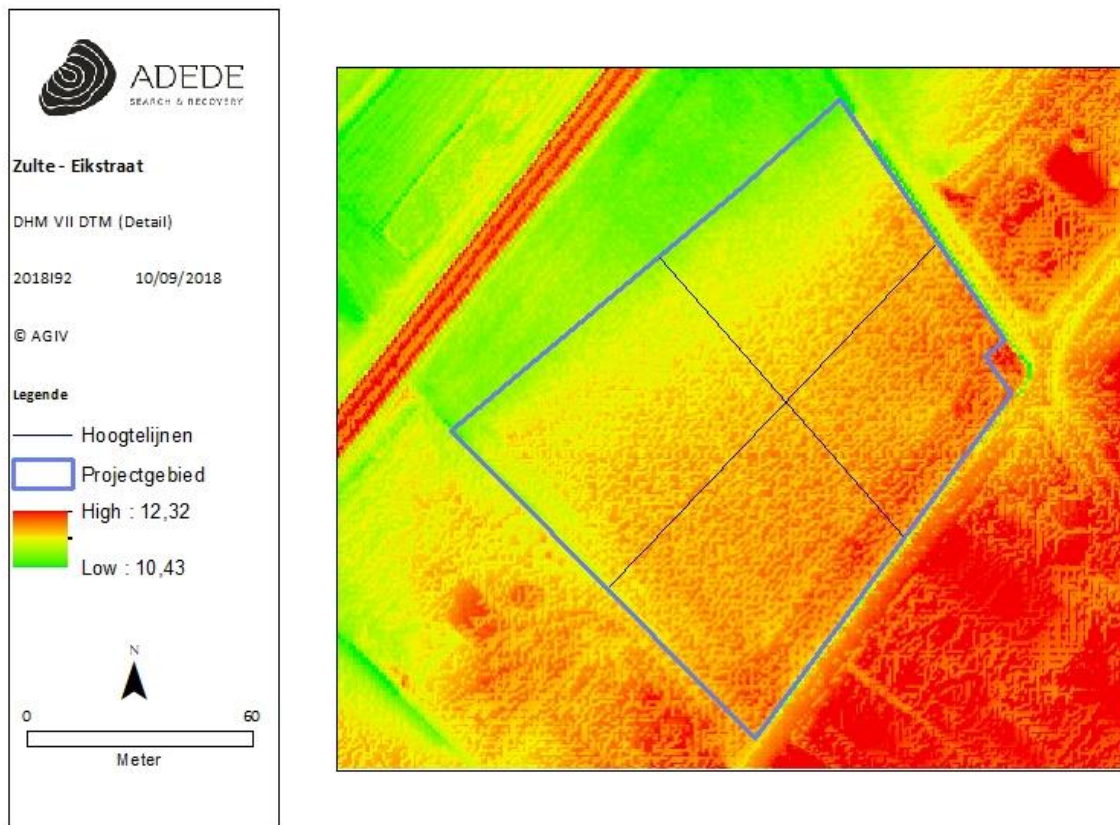
3 Assessmentrapport

3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

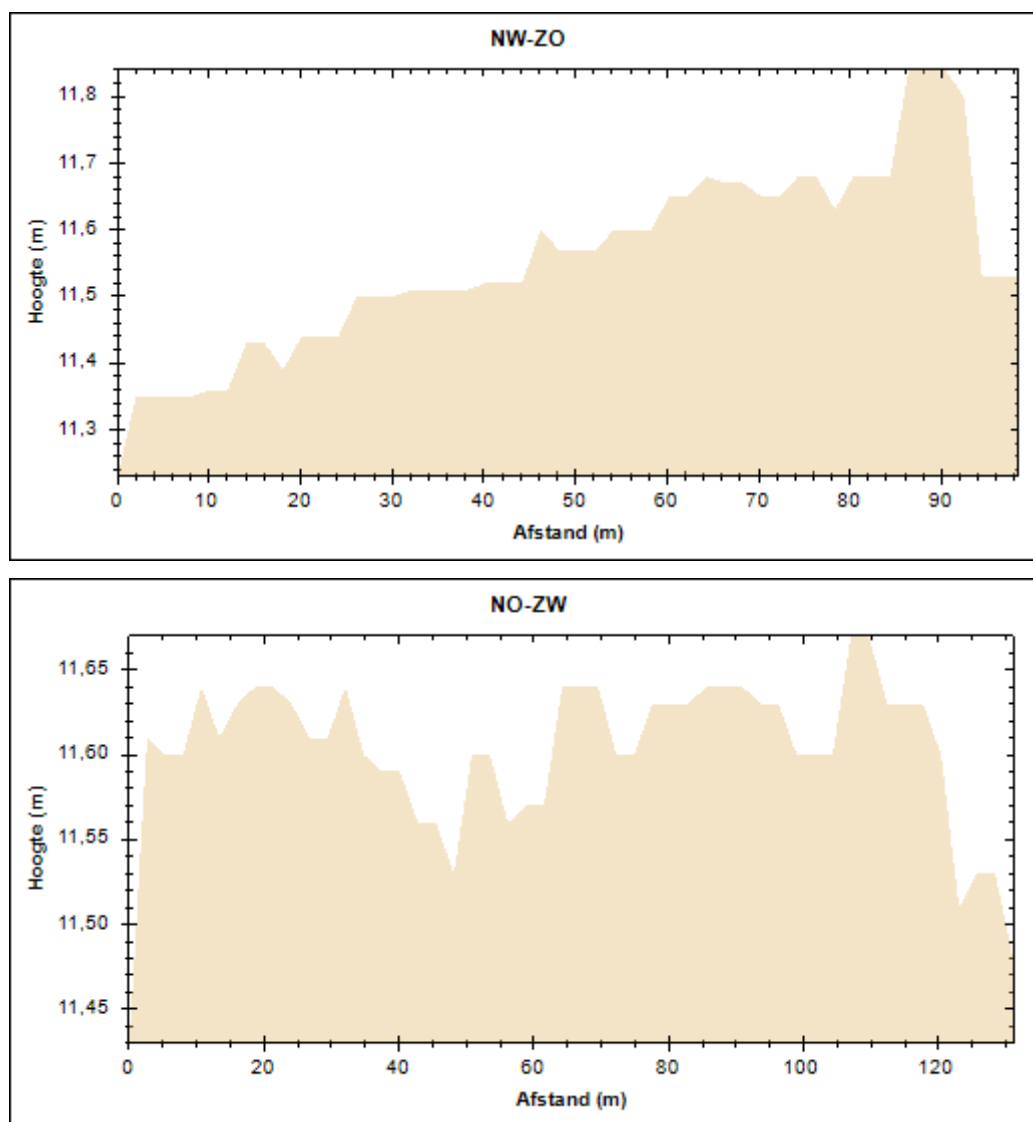
Het onderzoeksgebied is gelegen op de rand van de Eikstraat, behorende tot Zulte en de Nachtegaalstraat die tot Deinze behoort. Het bevindt zich ten zuidoosten van de gemeente Machelen (deelgemeente van Zulte) in zuidwesten van Oost-Vlaanderen in de nabijheid van de Rijksweg en op een afstand van ongeveer 1.75km ten zuiden van de Leie. Het projectgebied is gelegen aan de rand van de alluviale Leievlaakte (gemiddelde hoogte 7.5m tot 8.5m TAW.), ten zuiden bevindt zich de rug Olsene – Zulte. Het projectgebied ligt op de rand van de heuvelrug en bevindt zich op een gemiddelde hoogte van 11,6m TAW. Het terrein zelf kent een vlak verloop.

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.

Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.

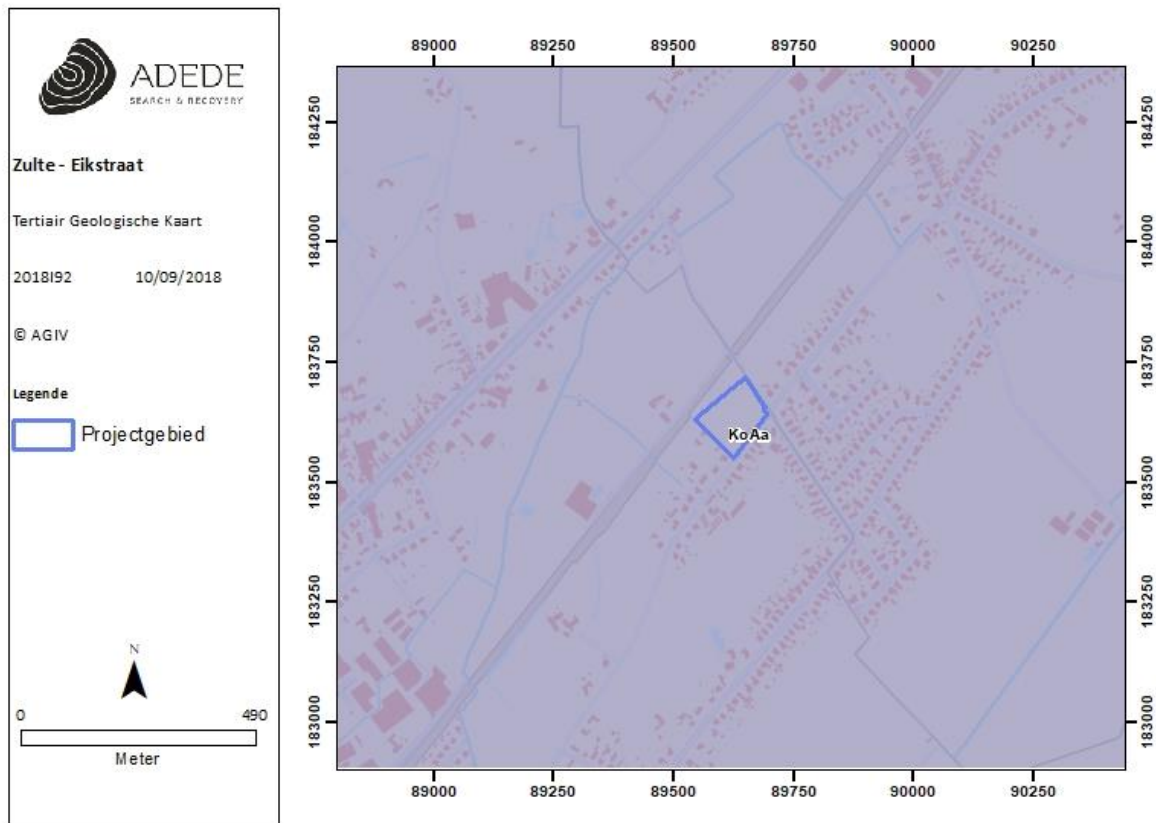
3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Tertiair geologisch

De Tertiair geologische kaart (1:50.000) geeft de lithologie van de afzettingen onder het quartair weer. De top van het tertiaire niveau van het plangebied bevindt zich tussen de 15 en 20 m onder TAW. Op de tertiair-geologische kaart ¹ ligt het plangebied in de zone met de aanduiding Formatie van Kortrijk, Lid van Aalbeke (KoAa). De formatie maakt deel uit van de Ieper Groep, heeft een gemiddelde dikte van 90 m en is marien van oorsprong. De sedimenten, bestaande uit voornamelijk klei (soms zandig of

¹ <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage>

siltig) met weinig macrofossielen werden afgezet gedurende het Vroeg-Eoceen. De formatie omvat vier leden: de Klei van Mont Héribu, de Klei van Orchies (of Saint-Maur), de Klei van Moen (of Roubaix) en de Klei van Aalbeke. Het Lid van Aalbeke bestaat uit een homogene mariene zandvrije klei met een dikte variërend tussen de 12 en 15 m. De klei is makkelijk te ontginnen en wordt gebruikt in de dakpannenindustrie. Het lid wordt vaak verward met het Lid van Merelbeke (Formatie van Gentbrugge) en het Lid van Mont Panisel (Formatie van Tiel)².

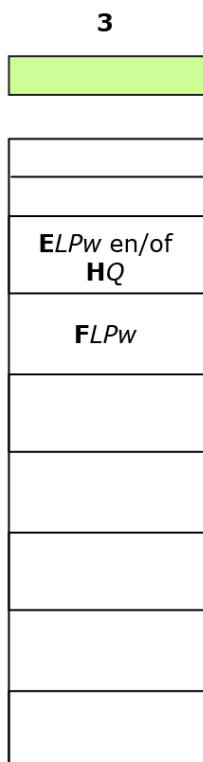
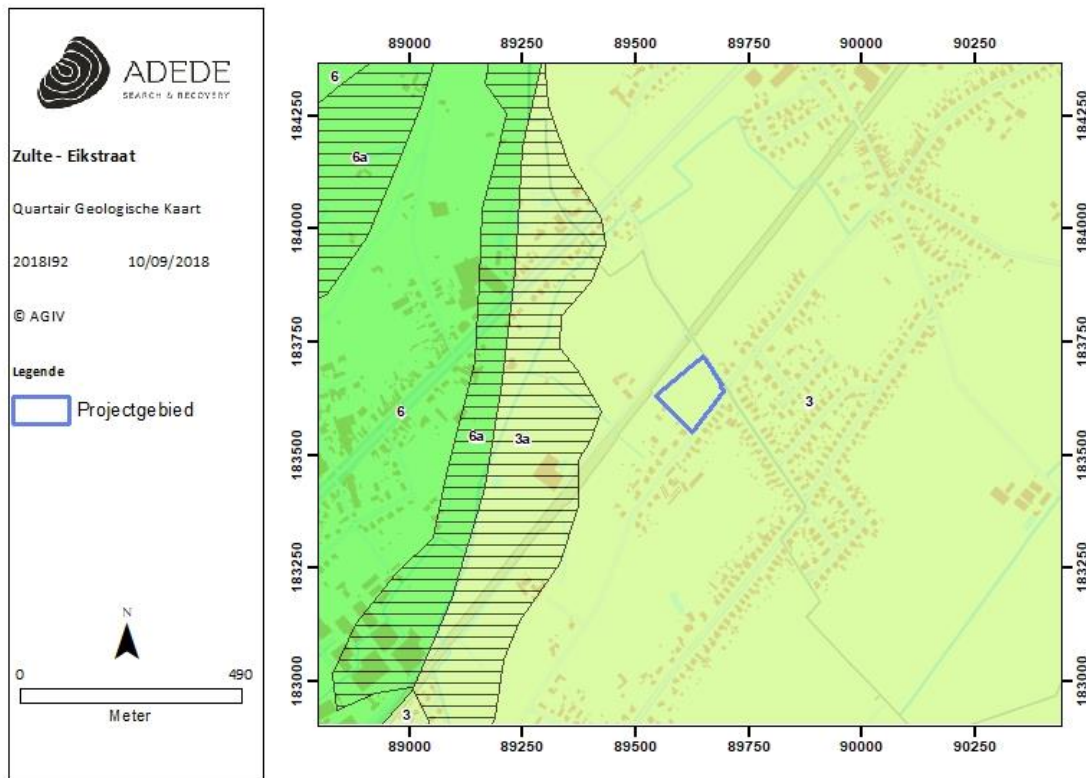

Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

3.2.2 Quartair geologisch

De quartair-geologische profieltypekaart (1:200.000) geeft aan dat in het plangebied geen Holocene en/of Tardiglaciale fluviatiele afzettingen bovenop de pleistocene sequentie aanwezig zijn. De afzettingen in het studiegebied behoren tot type 3 waarbij er zich geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie bevinden.

² Goossens M., 2012. *Studie van de diversiteit van de glauconiethoudende gesilicificeerde zandsteen uit het Onder- en Midden-Eoceen in de regio Fobecq-Gent*, Gent: Universiteit van Gent, Faculteit Wetenschappen, Opleiding Master in de Geologie.

* De karteereenheid is mogelijk afwezig.
ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.
HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.
FLPw Fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).

Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

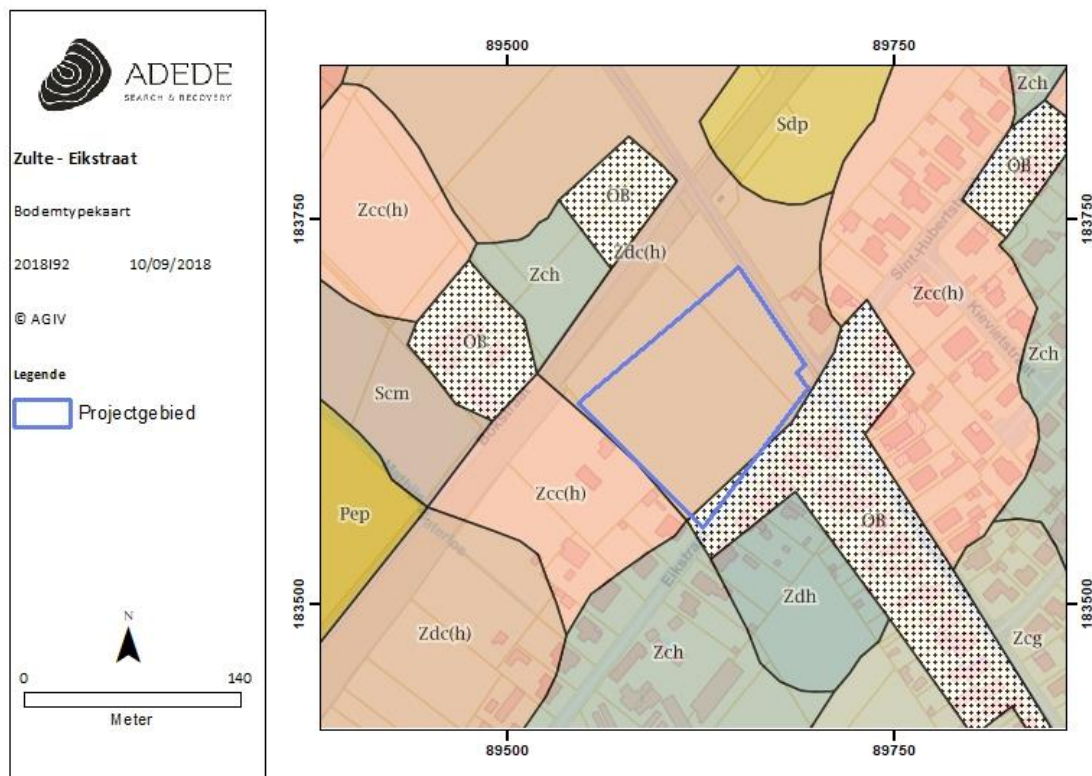
3.2.3 Bodem

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiële bodemerosiekaart, erosiegevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

3.2.3.1 Bodemtypekaart

Onderstaande figuur karteert het studiegebied binnen één bodemtype, namelijk Zdc(h). Het type OB, wat betekent dat deze bodem gewijzigd werd onder toedoen van de mens waarbij de bodem vernield of drastisch gewijzigd werd, is mogelijks onderhevig aan een lichte verschuiving.

Zdch: Matig natte zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. De bovengrond van deze bodems is donker grijsbruin, goed humeus, ongeveer 30 cm dik en rust veelal op een 10-20 cm dikke, iets bruinere overgangshorizont, gevolgd door een sterk gevlekte textuur B horizont met talrijke (zeer) bleekbruine instulpingen van grijs materiaal en soms harde kleine ijzerconcreties. Roestverschijnselen beginnen tussen 40 en 60 cm. De waterhuishouding is iets te nat in de winter en goed in de zomer³.

Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

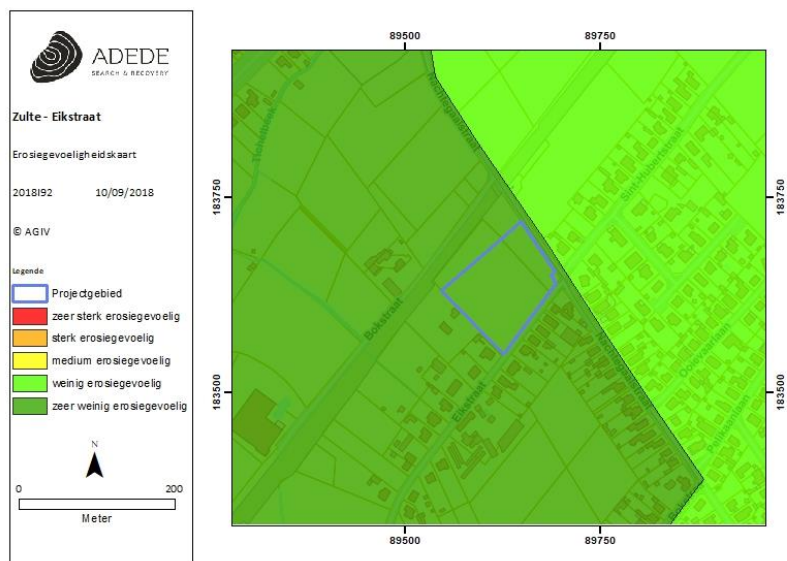
³ Van Ranst E., Sys C., 2000

3.2.3.2 Potentiële bodemerosie en erosiegevoeligheid

Zowel het onderzoeksgebied als aangrenzende percelen vertonen een verwaarloosbare potentiële erosie. Op de erosiegevoeligheidskaart van de Vlaamse gemeenten ligt het gebied in een zone die zeer weinig erosiegevoelig is, Deinze wordt weergegeven als weinig erosiegevoelig.

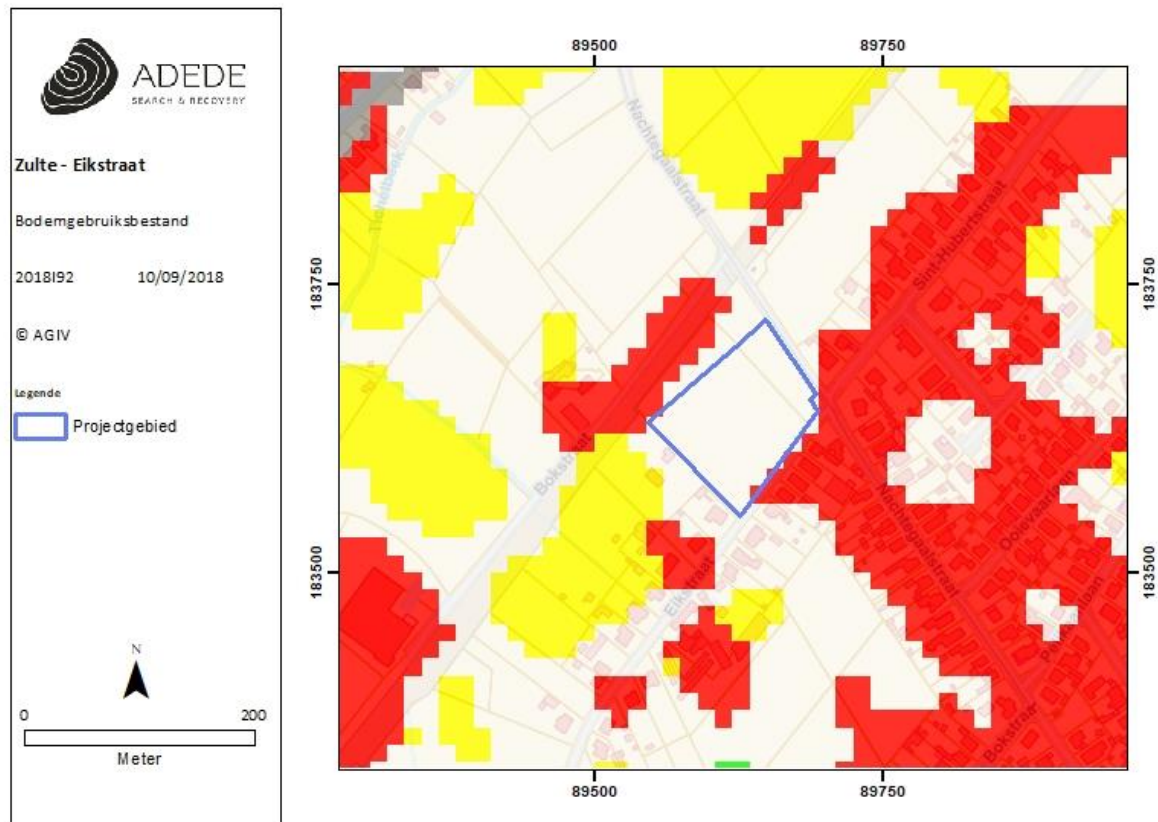
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.3.3 Landgebruik

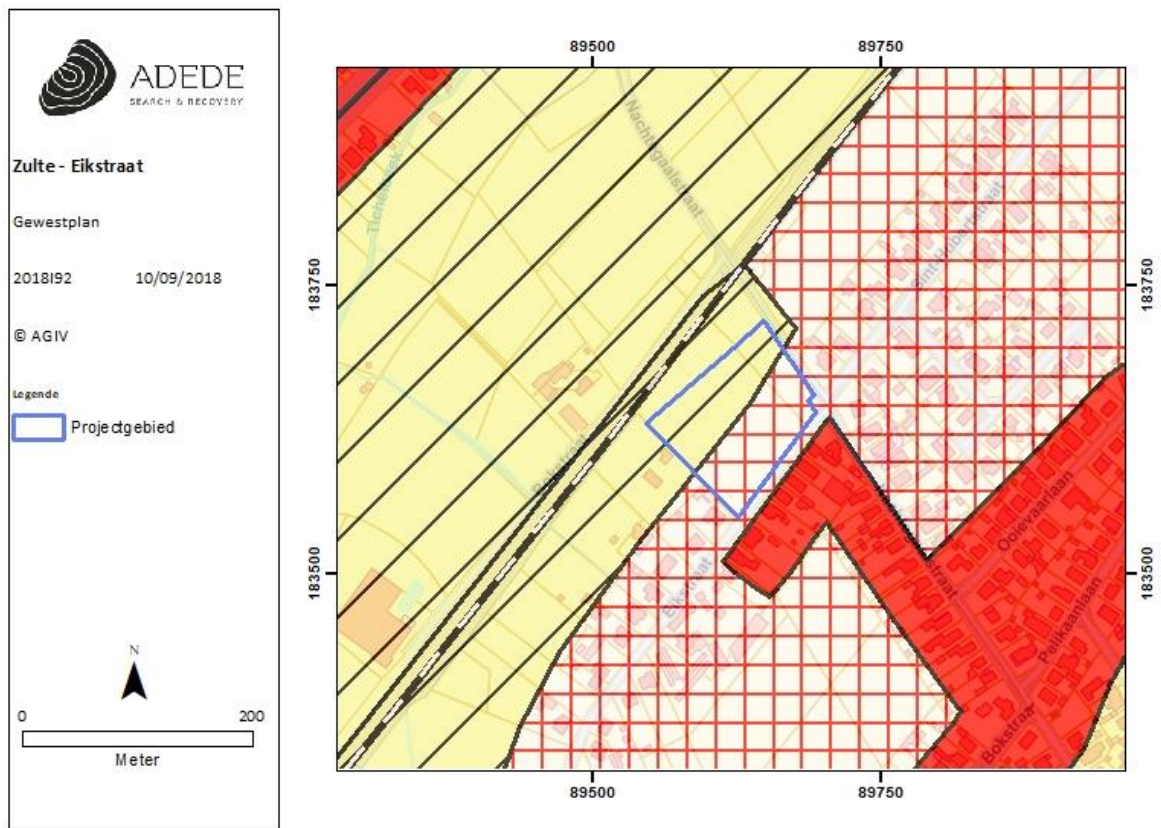
Het bodemgebruiksbestand 2001 is zeer grootschalig, eigenlijk niet bruikbaar op perceel niveau en geeft bovendien een globale omschrijving van het bodemgebruik in het plangebied. Het wordt weergegeven als weiland (omschrijving: bodem die bedekt is met gras en die niet gelegen is in het overstromingsgebied van een rivier)

Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.

3.2.3.4 Gewestplan

Het onderzoeksgebied is bestemd als woninguitbreidingsgebied in het zuidelijke deel, ter hoogte van de Eikstraat en als agrarisch gebied in het noorden.

Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering

De oudste benaming van de gemeente gaat terug op "Sulta" (1182), vermoedelijk afgeleid van het Germaanse "sula", wat modderpoel betekent. Enkele neolithische vondsten gedaan in 1903 in de nabijheid van de oude Romeinse heerweg, de huidige Karreweg, wijzen op een zeer vroege menselijke aanwezigheid. De Leie (noord en west), Zaubeeek (oost) en Gaverbeek (zuid) vormen natuurlijke grenzen en zouden op een Karolingische oorsprong.

van de afbakening van het dorp wijzen. Administratief behoorde Zulte in het Ancien Régime tot de kasselrij Kortrijk, roede van Deinze. Op kerkelijk gebied ressorteerde de parochie onder het bisdom Doornik, later bisdom Gent. Het patronaatsrecht bleef bij de SintMaartensabdij van Doornik. De dorpsheerlijkheid, afhankelijk van het leenhof "de Stenen Man" van Oudenaarde, met een eigen leenhof, het "Hof van Lake" en hoge justitie en zetel in het zogenaamde "Kasteel Te Lake", was in de 13de eeuw in bezit van een familie van Lake. De bossen die tot circa 1830 nog tweederde van de totale oppervlakte besloegen, verdwenen geleidelijk in de 19de eeuw om plaats te maken voor akkerbouw. Het oostelijk deel van de gemeente tussen de Staatsbaan, Statiestraat en de spoorweg groeide zo uit tot een stedelijke agglomeratie. De Staatsbaan, voorheen gekend als Gentse of Kortrijkse steenweg, doorkruist de gemeente in noordoostelijke en zuidwestelijke richting en is gelegen ten noorden van het projectgebied. Onmiddellijk ten noorden van projectgebied werd in 1839 de spoorlijn Gent-Kortrijk aangelegd, terwijl de gekanaliseerde nieuwe Leie ten westen van de Staatsbaan een ongeveer parallel tracé kreeg in 1972 waarbij talrijke meanders afgesneden werden.

Toponymisch gezien is de naam Machelen mogelijks afkomstig van het Oud Germaanse 'Magalium' wat machtig, sterk betekent⁴.

De gekende geschiedenis van Machelen gaat terug tot in de 7e eeuw. Het wordt voor het eerst vermeld in de annalen van de Gentse Sint-Pieters abdij.

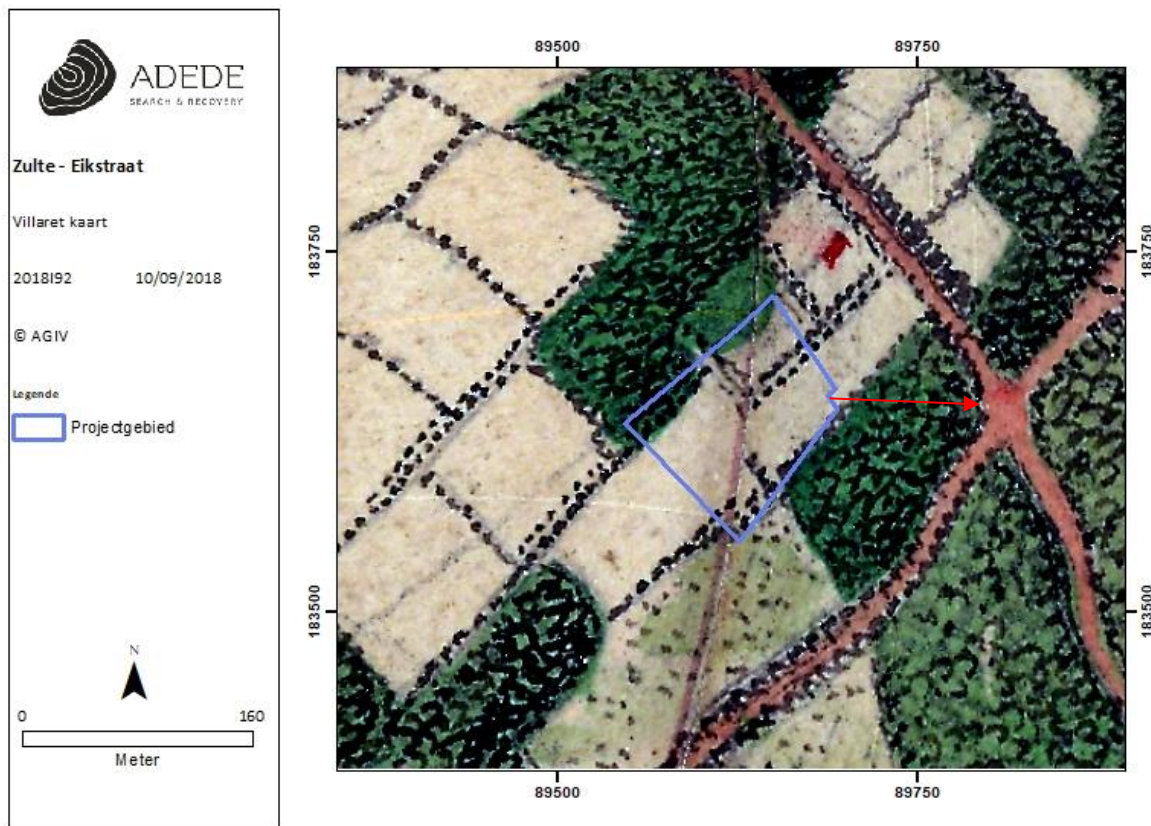
3.3.2 Historisch kaartmateriaal

3.3.2.1 *Kaart van Villaret (1745 – 1748)*

De oudste bruikbare kaart die een zeker detail toelaat, is deze van Villaret. De projectie is echter onderhevig aan een verschuiving, het onderzoeksgebied beslaat in werkelijkheid het bebost perceel dat zich ten zuidoosten bevindt. De huidige Nachtegaalstraat in het oosten en de Eikstraat in het zuiden

⁴ Vandeputte M., 1980, pg.77 – 80.

zijn reeds duidelijk herkenbaar. Het projectgebied bevindt zich in een zone die gekenmerkt wordt door de aanwezige bossen en een grote afwezigheid aan bebouwing.

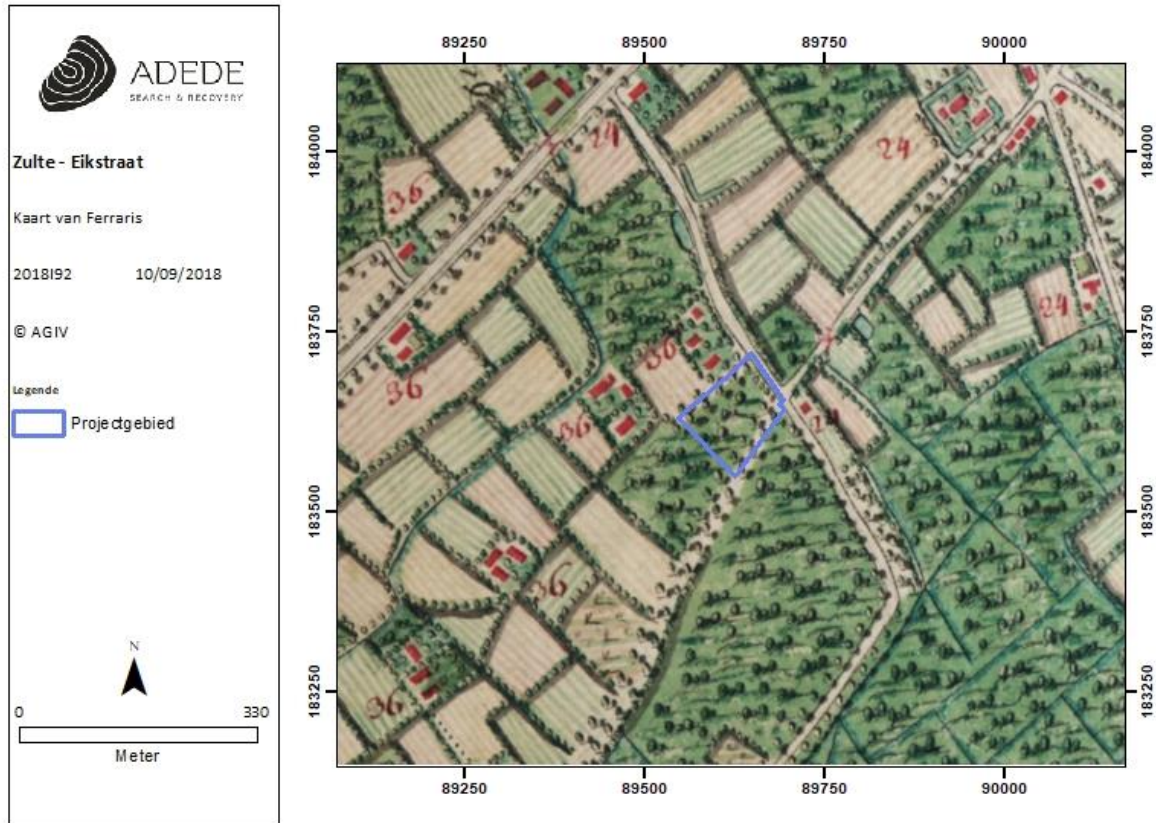
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret.

3.3.2.2 Kaart van Ferraris (1771 – 1778)

In opdracht van Keizerin Maria-Theresia en Keizer Jozef II werden de Oostenrijkse Nederlanden voor het eerst grootschalig en systematisch topografisch gekarteerd. 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten werden geklasseerd volgens bundels en vergezeld van een beschrijvende tekst. Dit alles gebeurde onder leiding van generaal Joseph-Jean-François Graaf de Ferraris (17261814). Het resultaat was een Kabinetskaart in drie exemplaren. Het exemplaar, bestemd voor de Oostenrijkse gouverneur Karel van Lotharingen, is heden in bezit van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. De andere exemplaren bevinden zich in het Rijksarchief in Den Haag en het Kriegsarchiv te Wenen⁵. De Ferrariskaart bevestigt voorgaand beeld en plaatst het onderzoeksgebied binnen een zone gekenmerkt door bebouwing, echter wel aan de rand ervan. Bebouwing doet zich voor aan het aangrenzende perceel ten noorden in de vorm van rurale bebouwing. Bebouwing is verspreid gelegen

⁵ http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf

in het landschap, in de wijde omgeving zijn enkele omwalde hoeves te herkennen. De Eikstraat wordt geschetst als een laan.

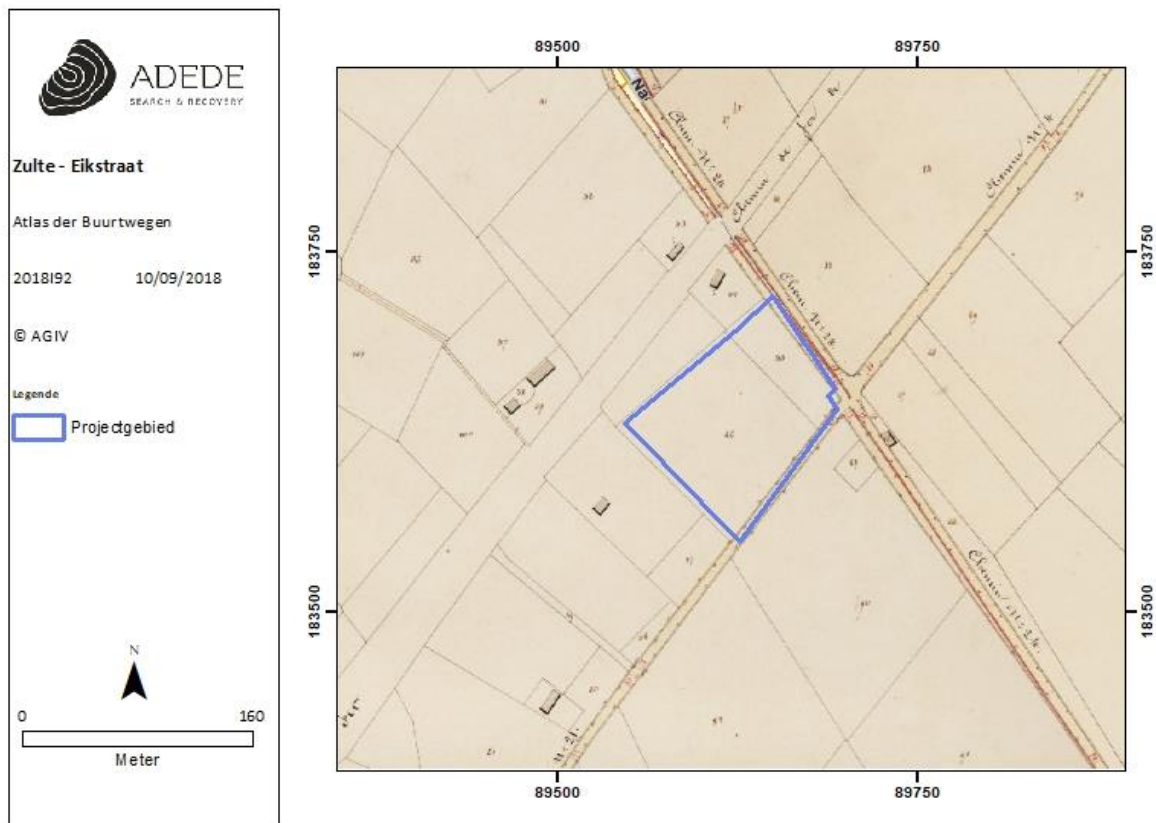

Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

3.3.2.3 *Atlas der Buurtwegen (1840)*

Twee zaken verschillen met voorgaande kaartfragmenten. De spoorlijn, aangelegd in 1839 is reeds zichtbaar in het noorden.

Een tweede opvallend gegeven is dat de percelen 45 en 46 overeenstemmen met de huidige perceelsindeling met uitzondering van de zuidoostelijke hoed.

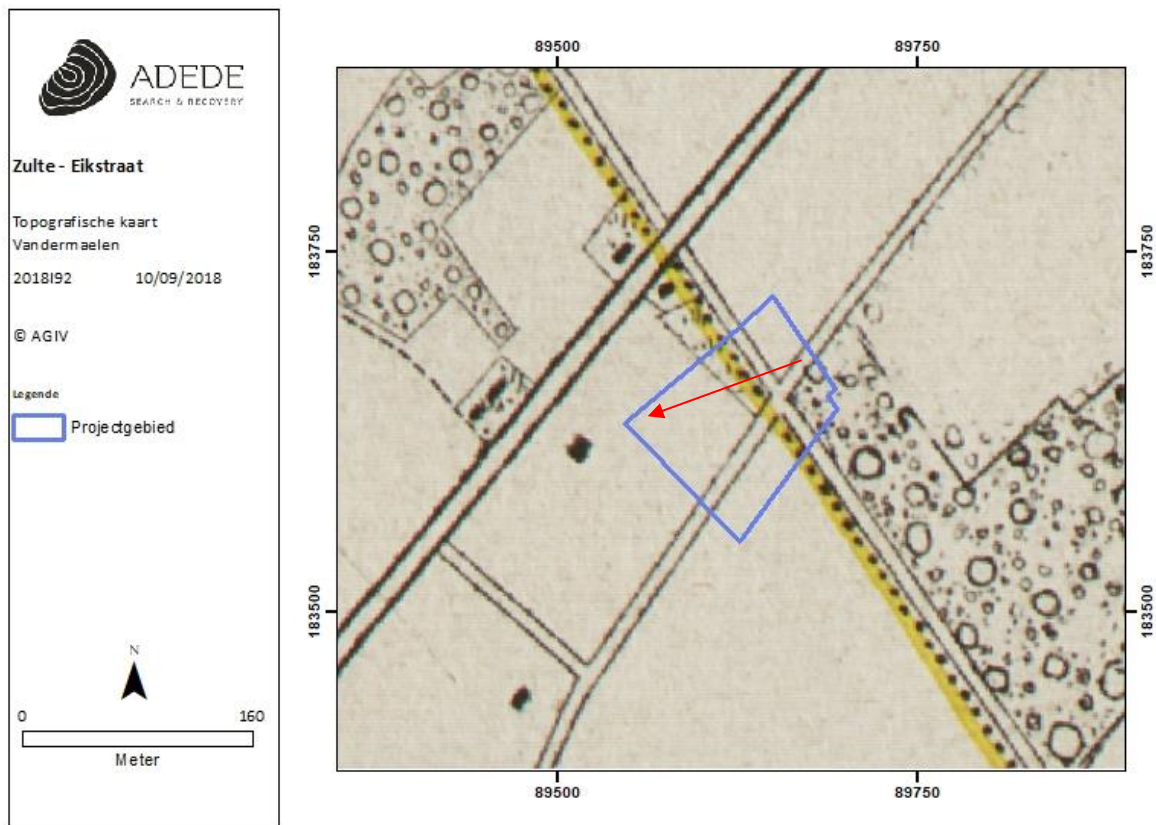
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

3.3.2.4 Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)

Philippe Vandermaelen (1795-1869) is de stichter van het “Établissement géographique de Bruxelles”. Hij publiceerde de eerste uitgave van een topografische kaart van België op metrische schaal. Voordien waren schalen grafisch, of werden ze uitgedrukt in plaatselijke maten (el, vadem, mijl, ...).

Hij werkte samen met Paul Gérard, die na het vertrek van de Nederlanders in 1830, in het bezit gebleven was van de punten van tweede en derde orde van de triangulatie van Erzey. Hij maakte verschillende kaarten van België op basis van dit geodetische net en volgens de gewijzigde projectie van Flamsteed.

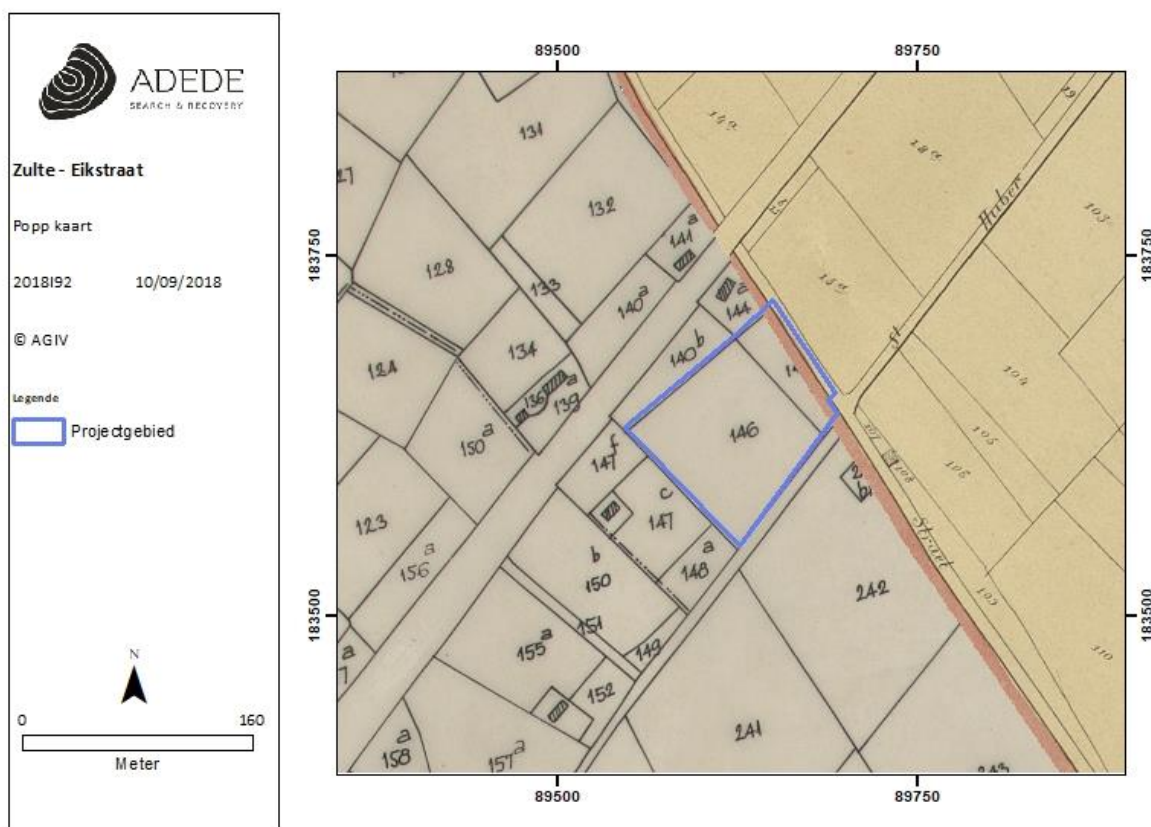
Ook deze kaart is onderhevig aan een verschuiving en dient ten noordwesten geplaatst te worden. Mogelijks bevindt er zich in noordwestelijke hoek bebouwing, hoewel, eens teruggekoppeld aan de Atlas der Buurtwegen zal deze zich op het naburig perceel bevinden. Het perceel lijkt hier reeds ontbost te zijn in tegenstelling tot de nog steeds voorkomende bossen in het zuidoosten en noordwesten

Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

3.3.2.5 Kaart van Popp (1842 – 1879)

Deze kaart geeft geen bijkomende informatie in verband met de bebouwing binnen de contouren van het onderzoeksgebied en bevestigt voorgaande kaarten. In tegenstelling tot de Vandermaelenkaart wordt ook hier geen bebouwing weergegeven.

Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

De afwezigheid van bebouwing bleef ook gedurende de 20ste behouden. Ook vandaag is het onderzoeksgebied volledig vrij van bebouwing.

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

Zoals reeds gemeld werd er binnen de contouren van het onderzoeksgebied nog geen archeologische onderzoek verricht. In de nabije en ruime omgeving komen evenmin meldingen voor. De weinige meldingen die voorkomen, worden hieronder toegelicht. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het ontbreken van meldingen in de regio mogelijks te wijten is aan het ontbreken van archeologisch onderzoek en niet noodzakelijk een indicatie is naar de afwezigheid van archeologisch potentieel aldaar.

CAI Locatie 2218: Op een afstand van ca. 750m ten oosten van het onderzoeksgebied werden in 2006 laatmiddeleeuwse occupatiesporen en mogelijks bewoningssporen aangetroffen tijdens een proefsleuvenonderzoek en vlakdekkende opgraving⁶.

CAI Locatie 970245 : Ten westen, betreft een unieke locatie, namelijk een omwalde hoeve. Deze heeft verscheidene bouwfases gekend waarvan de meest recente dateert uit de 19^e eeuw. De oudste vermelding dateert van de 15^e eeuw. In het huidige beeld is de omwalling reeds verdwenen⁷.

CAI Locatie 30260: Verwijzing naar een proefsleuvenonderzoek n.a.v. aanleg lokaal bedrijventerrein en uitbreiding containerpark gevolgd door een vlakdekkende opgraving daterende uit 2008. Naast een 3-tal afslagen en kernrest neolithisch materiaal werden hierbij voornamelijk bewonings- en occupatiesporen uit de Romeinse Tijd aangetroffen. Naast het hoofdgebouw, van het Alphen-Ekeren type, werden nog een 3-tal bijgebouwen evenals een spieker en waterput aangetroffen. Dit werd deels doorsneden door een grachtensysteem uit de volle middeleeuwen⁸.

CAI Locatie 40068: Dit betreft een indicator naar de aanwezigheid van een site met walgracht. a.d.h.v. De Atlas der Buurtwegen, Vandermaelen kaart en de Popp kaart werden deze, evenals 2 gebouwen ten noorden waargenomen⁹

CAI Locatie 40016 : Op meer dan een kilometer ten westen van het onderzoeksgebied bevond zich de laatmiddeleeuwse Houten Banmolen die afgebroken werd in 1914. Naast de molen stond in de 18e eeuw een houten rosmolen¹⁰.

CAI Locatie 31567: Tevens vastgesteld bouwkundig erfgoed genaamd Goed te Bisdonk. Op zo'n 1,7 km ten zuidoosten van het onderzoeksgebied bevond zich een laatmiddeleeuwse site met walgracht. De site bestond reeds in 1286, het woonhuis en de schuur werden tussen 1390 en 1400 opnieuw opgericht¹¹.

CAI Locatie 218541: Op meer dan een kilometer ten oosten van het onderzoeksgebied. Het betreft sporen die tijdens archeologisch onderzoek uitgevoerd door De Logi en Hoorne Archeologie in 2017 werden aangetroffen langs de Veerstraat. Hierbij werden een aantal perceleringsgreppels uit de nieuwst tijd en/of de nieuwe tijd aangetroffen¹².

CAI Locatie 218376: Op meer dan een kilometer ten oosten van het onderzoeksgebied. Wederom betreft het de resultaten van het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door De Logi en Hoorne Archeologie in 2017. Hier werden kuilen, greppel- en grachtsegmenten aan het licht gebracht en als landbouwgerelateerde structuren geïnterpreteerd daterend van de 20ste eeuw¹³.

⁶ Klinkenborg, S., 2006

⁷ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/972045>

⁸ Verbrugge A, et al, 2008

⁹ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/40068>

¹⁰ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/40016>

¹¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/31567>

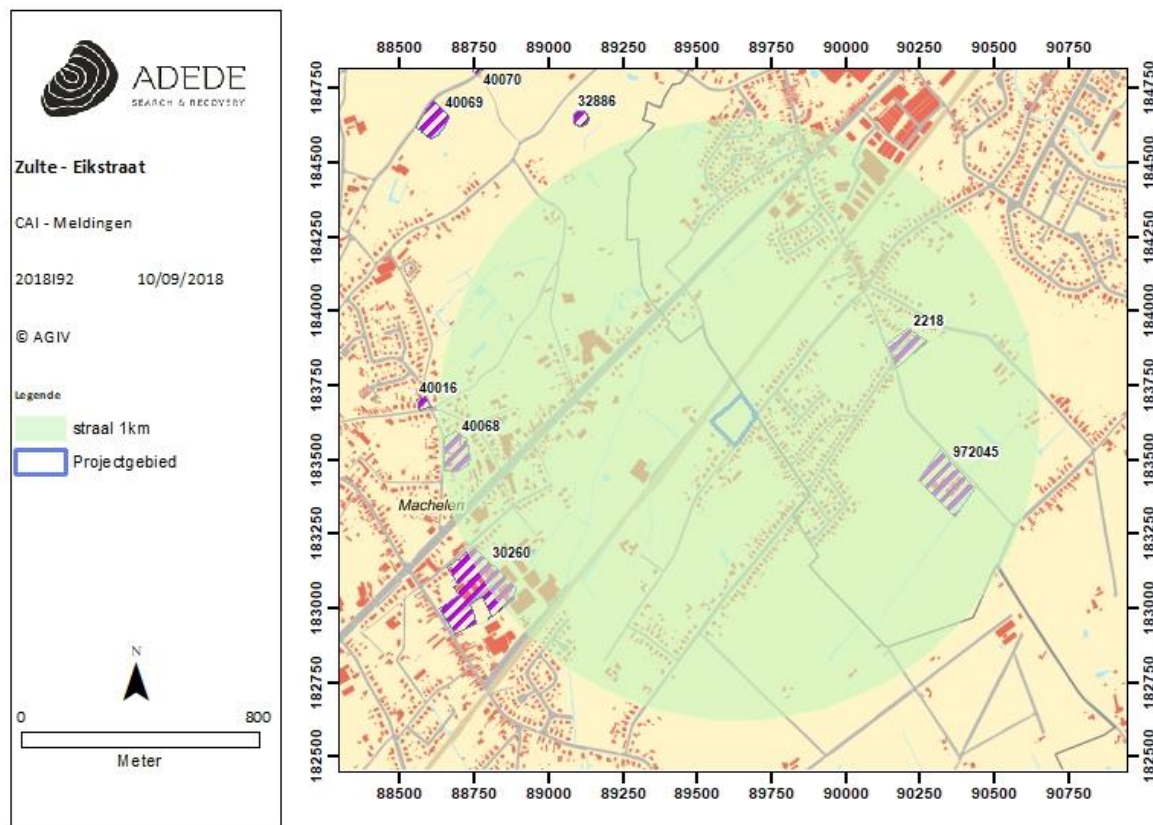
¹² <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/218541>

¹³ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/218376>

CAI Locatie 32886 : enkele verspreide Romeinse scherven, geïsoleerde vondst¹⁴.

CAI Locatie 40069 : Indicator naar site met walgracht¹⁵.

CAI Locatie 40070: Indicator naar site met walgracht, nl. de Rode Poort Hoeve¹⁶

Figuur 16. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.

ID 7772¹⁷

Medio 2018 werd een bureauonderzoek uitgevoerd door Monument Vandekerckhove naar aanleiding van de bouw van een nieuw fietspad langs de spoorweg. Tijdens dit bureauonderzoek werden controleboringen uitgevoerd in directe nabijheid van het projectgebied dat deel uitmaakt van deze archeologienota. Daarin werd het archeologisch niveau vastgesteld op een diepte van ca. 60cm¹⁸.

¹⁴ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/32886>

¹⁵ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/40069>

¹⁶ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/40070>

¹⁷ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/7772>

¹⁸ Apers, T., et al, pg.30

ID 1496¹⁹ & ID 6642²⁰

Naar aanleiding van een verkaveling bestaande uit 11 loten voor eengezinswoningen en de aanleg van een wegnis langsheen de Tonnestraat, voerde All-Archeo bvba in 2016 een bureauonderzoek uit naar het archeologische kenniswinstpotentieel van het onderzoeksgebied. Hieruit bleek haar archeologisch potentieel waardoor het advies tot verder archeologisch vooronderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek werd gegeven. Er werden vier proefsleuven voorzien met een noordwest-zuidoost oriëntatie. Hieruit bleek een verstoord bodemarchief voor het grootste deel van het terrein. Hoewel het bureauonderzoek een verwachting schiep voor het aantreffen van een site met walgracht, werden deze verwachtingen op het terrein niet ingevuld. De sporen die aan het licht kwamen betroffen een middeleeuwse gracht en enkele kuilen. Overigens werden verschillende recente verstoringen en archeologische sporen uit de late middeleeuwen tot de nieuwste tijd blootgelegd. Het potentieel op kennisvermeerdering aan de hand van verder onderzoek werd als laag ingeschat, bijgevolg werden geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht.

ID 4128²¹

Naar aanleiding van de aanleg van een fiets- en voetgangerstunnel langsheen de Tonnestraat, voerde De Logi en Hoorne Archeologie in 2017 een bureaustudie uit naar het archeologisch kenniswinstpotentieel van het onderzoeksgebied. Het bureauonderzoek kon de potentiële aanwezigheid van restanten uit het verre verleden niet uitsluiten, noch bewijzen leveren over de aanwezigheid, aard, uitgestrektheid, bewaringstoestand of de chronologische complexiteit van de eventuele site. Er werd tevens de aanwezigheid van de 19de eeuwse spoorweg Gent-Kortrijk op plangebied vastgesteld. De kleine oppervlakte van het resterende plangebied en de grote trefkans op verstoringen beperken de mogelijkheden tot een relevante en kwalitatieve kenniswinst. Verder onderzoek werd bijgevolg niet geadviseerd.

ID 8876²²

Naar aanleiding van een verkaveling te Machelen Gaverweg in vijf loten bestemd voor open bebouwing, voerden Maarten Bracke en Bert Acke in 2018 een archeologisch bureauonderzoek uit naar het archeologisch kenniswinstpotentieel van het onderzoeksgebied. Dit kon de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet aantonen. Er werd dan ook verder archeologisch vooronderzoek in de vorm van een landschappelijk booronderzoek, mogelijk gevolgd door een archeologisch booronderzoek en proefputtenonderzoek gericht op steentijd, in uitgesteld traject.

¹⁹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/1496>

²⁰ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/6642>

²¹ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/4128>

²² <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/8876>

ID 9418²³ & ID 2040²⁴

Naar aanleiding van een verkaveling van 15 loten bestemd voor de inplanting van eengezinswoningen langsheen de Haarakstraat, voerde ADEDE bvba in 2018 een archeologisch bureauonderzoek uit naar het archeologische kenniswinstpotentieel van het onderzoeksgebied. Dit onderzoek kon echter geen sluitend bewijs geven voor de aan- of afwezigheid van archeologische restanten binnen de contouren van het onderzoeksgebied. Er werd bijgevolg verder archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem geadviseerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek in uitgesteld traject. Tijdens de uitvoering van het proefsleuvenonderzoek werden 12 sporen geregistreerd, verspreid over 8 sleuven met een noordwest-zuidoost oriëntatie. Het merendeel betroffen grachten en greppels. Recente funderingen, puinkuilen en oude leidingen zorgden voor heel wat verstoringen. De enkele antropogene sporen die werden aangetroffen, waren onvoldoende om van een archeologische site te kunnen spreken. Het potentieel op kennisvermeerdering werd als gevolg hiervan dan ook als nihil gezien. Hierdoor adviseerde ADEDE geen verder onderzoek aan.

ID 6020²⁵ & ID 3817²⁶

Naar aanleiding van de ontwikkeling van 42 kavels, uitgevoerd in twee fases, tussen de Veerstraat en de Dorpsstraat, voerde De Logi en Hoorne Archeologie in 2017 een archeologische bureaustudie naar het archeologisch kenniswinstpotentieel. Dit bepaalde het matig archeologisch potentieel van het plangebied alsook de grote impact van de werken. Er werd dan ook verder onderzoek geadviseerd in de vorm van een proefsleuvenonderzoek in uitgesteld traject. Er werden 9 sleuven aangelegd met verschillende oriënteringen. Hieruit bleek dat zich binnen de contouren van het projectgebied geen archeologische site bevond. De aangesneden sporen konden in verband worden gebrachte met drainagegreppels, grachten en kuilen uit de nieuwste tijd. Het potentieel op kenniswinst bij een verder archeologisch onderzoek werd dan ook als nihil ingeschat. Er werd bijgevolg geen verder onderzoek op het terrein geadviseerd.

²³ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/9418>

²⁴ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/2040>

²⁵ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/6020>

²⁶ <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/3817>

4 Besluit

4.1 Besluit gespecialiseerd publiek

Het onderzoeksgebied te Zulte bevindt zich aan de rand van de alluviale Leivlakte, gelegen ten zuiden van de rug van Olsenen-Zulte. Deze ligging op de rand van een heuvelrug geeft een gemiddelde hoogte van 11,6 m TAW aan het projectgebied. Volgend de bodemtypekaart betreft het een matig natte zandbodem met een verbrokkelde textuur B horizont. De bodemopbouw in het noorden van het onderzoeksgebied werd recentelijk door middel van een booronderzoek reeds bestudeerd. Hieruit bleek het archeologisch niveau zich op een diepte van ca. 60 cm te bevinden.

De gepland werken hebben een impact op het potentieel aanwezige cultuurhistorische en archeologisch erfgoed. Het gaat namelijk om de inplanting van 9 woningen met garage of carport, de aanleg van tuinen, voortuinen, bomenrijen en een wadi waarbij men kan uitgaan van minimale uitgraving tot – 80 cm voor de aanleg van een fundering op vorstvrije diepte.

Het bureauonderzoek heeft niet kunnen aantonen of er zich al dan niet archeologische restanten bevinden binnen de contouren van het onderzoeksgebied. Wel heeft het aan de hand van de geraadpleegde bronnen een verwachting kunnen scheppen naar de aanwezigheid ervan.

Voor de steentijden wordt geen directe verwachting geponeerd. Enerzijds door zijn landschappelijke ligging waarbij de afstand tot de nabijgelegen Leie toch al bijna 2 kilometer bedroeg. Toch kan op basis hiervan de aanwezigheid niet uitgesloten worden (zoals bvb bij CAI locatie 30260) en dient er een aandacht naar gevestigd te worden ondanks dat er geen specifieke verwachting heerst.

In de nabije omgeving (ca. 1km afstand, zowel ten westen als vondsten ten noorden) van het onderzoeksgebied werd een landelijke nederzetting aangetroffen die gedateerd wordt in de Romeinse periode.

Vanaf de middeleeuwen getuigen verschillende vaststellingen dat de omgeving bewoond en geëxploiteerd werd.

Aan de hand van Cartografische bronnen beschikbaar vanaf de 18^e eeuw kan vastgesteld worden dat er in de nabije omgeving bebouwing voorkomt, zij het met een landelijk karakter. Het onderzoeksgebied wordt aan de hand van de geraadpleegde cartografische bronnen geschetst binnen een beboste zone die pas verdwijnt in de loop van de 19^e eeuw en sindsdien dienst deed als akker – en weiland. Hoewel het niet onwaarschijnlijk is dit bosbestand door te trekken naar oudere periodes kan aan de hand van de geraadpleegde kaarten en bronnen de aan-of afwezigheid van eventuele archeologische restanten niet aangetoond worden. Er heerst met andere woorden een algemene verwachting tot het aantreffen van sporen uit deze oudere periodes.

Over het verwachte archeologisch potentieel op kennisvermeerdering voor het onderzoeksgebied kan bijgevolg – afgaand op de verworven informatie – weinig met zekerheid worden gezegd. Gezien deze conclusie acht ADEDE verder onderzoek noodzakelijk om tot een gedegen inschatting van het archeologisch potentieel van het terrein te komen door middel van een proefsleuvenonderzoek.

5 Bibliografie

Apers, T., et al, 2018, Vooronderzoek Zulte Zulte Kruishoutemstraat – Nachtegaalstraat, Ingelmunster.

Bogemans F., 2005. *Legende overzichtskarta Quartairgeologie Vlaanderen*, Brussel: Vrije Universiteit Brussel in opdracht van Vlaamse Overheid Dienst Leefmilieu, Natuur en Energie.

De Gryse J. & Klinkenborg S., 2007. Proefsleuvenonderzoek Machelen (gem. Zulte) - Posthoornstraat, onuitgegeven rapport.

Goossens M., 2012. *Studie van de diversiteit van de glauconiethoudende gesilicificeerde zandsteen uit het Onder- en Midden-Eoceen in de regio Fobecq-Gent*, Gent: Universiteit van Gent, Faculteit Wetenschappen, Opleiding Master in de Geologie.

Verbrugge A., De Doncker G., Cherretté B., De Clercq W., Deschieter J., 2008. Machelen "Posthoornstraat" (Gem. Zulte, Oost-Vlaanderen), onuitgegeven rapport.

Van Ranst E., Sys C., 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (1:20000)*, Gent: Laboratorium voor Bodemkunde.

VANDEPUTTE M., Oorsprong en verklaring van de plaatsnaam Machelen, in Bijdragen tot de geschiedenis en de folklore van Zulte, 1980, p. 76-80.

VERMEULEN F., 1992:Tussen Leie en Schelde. Archeologische inventaris en studie van de Romeinse bewoning in het zuiden van de Vlaamse Zandstreek, p 71

Internetbronnen:

<https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html>

<http://www.geopunt.be>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten>

<http://www.cai.be>

http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf

<https://geo.onroerenderfgoed.be>

6 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.....	- 15 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).	- 16 -
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.....	- 17 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.....	- 18 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.....	- 19 -
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.	- 20 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.....	- 21 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.....	- 21 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	- 22 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 23 -
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret.	- 25 -
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.....	- 26 -
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.....	- 27 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 28 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.....	- 29 -
Figuur 16. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.	- 31 -